

Σεμ. 2. Οι τρεις μορφές ασέβειας (884a-886e).

12.10.2016

Διάρθρωση έργου

Βιβ. 1: ανασκόπηση νόμων Κρήτης.

Βιβ. 2: ανασκόπηση νόμων Σπάρτης.

Βιβ. 3: ιστορία και νομοθεσία.

Βιβ. 4: μέγεθος και πληθυσμός της πόλης.

Βιβ. 5: διαδικασία θεμελίωσης της πόλης και διανομή γης.

Βιβ. 6: εκλογή αρχόντων, γάμος.

Βιβ. 7: εκπαίδευση.

Βιβ. 8: αθλητισμός, στρατιωτικά ζητήματα, οικονομία, εμπόριο.

Βιβ. 9: ποινικό δίκαιο.

Βιβ. 10: *ασέβεια* (με αφορμή αυτό το σοβαρό αδίκημα ο Πλάτων ελέγχει τις αθεϊστικές θεωρίες της εποχής του, εκθέτει τη θεολογία του, υπερασπίζεται της προτεραιότητα της ψυχής έναντι της ύλης, αναλύει τα διάφορα είδης κίνησης και συζητά τις τιμωρίες που πρέπει να επιβληθούν στους ασεβείς).

Βιβ. 11: ποινικό δίκαιο.

Βιβ. 12: άλλα αδικήματα, οικογενειακό δίκαιο, Νυχτερινό Συμβούλιο.

Οι θεοί στην αρχαία Ελλάδα: λατρεία και αμφισβήτηση

Πολυθεϊστικό σύστημα, ανθρωπομορφική αντίληψη του θείου, παρέμβαση στα ανθρώπινα.

Έλλειψη οργανωμένου ιερατείου, ιερού κειμένου - σύγκριση με ανατολικούς πολιτισμούς.

Θεοί στον Όμηρο και τον Ησίοδο: απάτες, μοιχεία, συγκρούσεις, ανθρώπινα πάθη.

Κριτική από φιλοσόφους (π.χ. Ξενοφάνης) και λογικές εξηγήσεις φυσικών φαινομένων (π.χ. Δίας και κεραυνός).

Κριτική από σοφιστές, διάκριση *φύσει και νόμω*, προσπάθεια λογικής εξήγησης των κοινωνικών συμβάσεων (π.χ. θρησκεία, νόμοι).

885b: *τρεις μορφές ασέβειας*

1. Οι θεοί δεν υπάρχουν: οντολογική αμφισβήτηση.

παραδείγματα: αγνωστικισμός Πρωταγόρα (*περι θεών ουκ έχω ειδέναι ούθ' ως εισίν, ούθ' ως ουκ εισίν*), ερμηνείες θρησκείας (Δημόκριτος-φόβος για τα τρομακτικά φυσικά φαινόμενα, Πρόδικος-θαυμασμός και ευγνωμοσύνη για τα ευεργετήματα της φύσης και τους χαρισματικούς ανθρώπους, απόσπασμα *Σίσυφου-πλεκτάνη* ενός ευφυούς πολιτικού για να ελέγχει τους πολίτες μέσω της υποτιθέμενης ύπαρξης μιας ανώτερης δύναμης που επιτηρεί τις πράξεις τους).

2. Οι θεοί δεν φροντίζουν για τα ανθρώπινα: έλλειψη πρόνοιας για τα έμβια όντα και αδιαφορία για τον κόσμο (π.χ. Ευριπίδης, *Βελλεροφών*).

3. Οι θεοί εξαγοράζονται με προσφορές και θυσίες: διαδεδομένη λαϊκή αντίληψη, σχέση δούνα και λαβείν μεταξύ θεών και ανθρώπων, ευτελισμός θεών.

η πλατωνική θέση: οι θεοί υπάρχουν, φροντίζουν για τα ανθρώπινα και δεν εξαγοράζονται.

885e: νόμοι και επιχειρήματα

Ο ρόλος του νομοθέτη: βία και πειθώ, ο ρόλος των προοιμίων (λόγος, συναισθήματα φόβου και ντροπής, συνδυασμός και των δύο), το παράδειγμα του γιατρού και του ασθενή (φόβος ότι η κατάσταση θα επιδεινωθεί ή κατανόηση της ανάγκης για θεραπεία;).

886a: αποδείξεις για την ύπαρξη των θεών

1. Η θαυμαστή αρμονία των ουρανίων σωμάτων, η ευταξία των φυσικών κύκλων.
2. Η κοινή πίστη όλων των ανθρώπων στους θεούς.

886b-d: τα επικίνδυνα συγγράμματα

Γραφή και διάδοση ιδεών, Αθήνα ως πνευματικό κέντρο της Ελλάδας.

Θεογονίες και φυσική φιλοσοφία (συγγράμματα *Περί φύσεως*).

Διάκριση ανάμεσα σε παλιούς και σύγχρονους σοφούς.

Τα ουράνια σώματα ως υλικές οντότητες και όχι ως τεκμήρια ύπαρξης των θεών.

Ερωτήσεις

6. Ποιες μορφές ασέβειας διακρίνει ο Πλάτων και πώς τις ιεραρχεί;
7. Ποιοι σύγχρονοι του Πλάτωνα προσπάθησαν να εξηγήσουν έλλογα το θεσμό της θρησκείας, αμφισβητώντας έμμεσα τα θεμέλια της θρησκευτικής πίστης;
8. Ποια είναι η χρησιμότητα των προοιμίων στο νομοθετικό έργο;
9. Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο Πλάτων για να αποδείξει την ύπαρξη του θεού;
10. Γιατί ο Πλάτων διαφωνεί με τις θέσεις των φυσικών φιλοσόφων σχετικά με τα ουράνια σώματα;